הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רח רט

* וְהוּא הַדִּין אִם בֵּרֵךְ (עז) עַל הַתְּמָרִים בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּמְקוֹם עַל הָעֵץ יָצָא, וַאֲפִלּוּ לֹא אָמַר (עח) * אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן, בֵּין עַל הַיַּיִן בֵּין עַל הַתְּמָרִים, יָצָא. (עט) [ו]וְאִם נִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא חָתַם בִּבְרָכַת הַזָּן, יַתְחִיל וְעַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה, וִיסַיֵּם בִּרְכָה דְּמֵעֵין שָׁלֹשׁ: יח [ח]לֹא יִכְלֹל עַל הַפֶּפֶק שׁוּם תּוֹסָפֶת בִּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף שֵׁם וּמַלְכוּת (פְּרוּשׁ, כְּגוֹן שֶׁשָּׁתָה מַשְׁקֶה שֶׁפֶּפֶק אִם בִּרְכָתוֹ עַל הַגֶּפֶן וְכוּ' אוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְכוּ', לֹא יֹאכַל דָּבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת (פ) וְדָבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ עַל הָעֵץ (פא) וְיִכְלֹל עִמּוֹ גַּם כֵּן עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן כוּ' (כד) (פב) * מְפֻפָּק) (תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' ג) וכן משמע במרדכי פרק כיצד מברכין (סי' קמ) (וְעַיֵּן לְעֵיל סָעִיף ט"ז):

ז הָרא"ש (פ"א סי' יד).
ח תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' ל).

רט דִּין טָעוּת וְסָפֵק בִּבְרָכַת הַיַּיִן. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א [א]לֶקַח פּוֹס שֶׁל שֵׂכָר אוֹ שֶׁל מַיִם וּפָתַח וְאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל דַּעַת לוֹמַר שֶׁהַכֹּל, וְטָעָה וְאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, (א) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁכְּשָׁעָה שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם וּמַלְכוּת שָׁהֵם עִקַּר הַבְּרָכָה לֹא נִתְפַּנֵּן אֶלָּא לְבָרְכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ (ס) הַמִּין, (ב) [ב]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם לָקַח פּוֹס שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבוּר שֶׁהוּא שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבַר שֶׁהַכֹּל, (ג) [ג] יָצָא. הַגָּהּ: וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּיָדוֹ יַיִן וְסָבוּר שֶׁהוּא מַיִם וּפָתַח אַדַּעְתָּא שֶׁהוּא שֵׂכָר אוֹ מַיִם וְסָבַר שֶׁהַכֹּל, (ג) [ג] יָצָא. הַגָּהּ: וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּיָדוֹ יַיִן וְסָבוּר שֶׁהוּא מַיִם וּפָתַח אַדַּעְתָּא

א בְּרָכוֹת י"ב (ע"א) לְפָרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א).
ב רַשְׁ"י (שם ד"ה אלא) וְתוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה פתח) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] יָצָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּדִגּוּל מַרְכָּבָה וּבְיֵד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתְבוּ בָּזֶה:

דְּיוֹצֵא מִמֶּה נַפְשֵׁךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף י"ג, וּבְמַשְׁקֶה לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל אַחֲרָיו, דְּיוֹתֵר יֵשׁ לַחֹשׁ לִבְרָכָה לְבַטָּלָה מִלְּאָכְלָן בִּלֹּא בְּרָכָה דְּכָל הַבְּרָכוֹת דְּרַבָּנָן. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק כה):

א (ס) הַמִּין. מִסְקָנַת כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּלֹא אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ אִם אָמַר שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן, עַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם: (ב) יָצָא. כָּתַב בְּלִשּׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, מְשׁוּם דְּלְהַרַמְבַּ"ם (פ"ח הי"א)

בַּאֵר הַיטֵב

יח (כד) מְפֻפָּק. וְטַ"ז (ס"ק יט) כָּתַב דִּבְרֵיעֲבַד יָכוֹל לְהוֹסִיף עַיֵּן שָׁם. וְאִם אָכַל פְּרִי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא מִשְׁבְּעַת הַמִּינִין וְאֵין לוֹ שׁוּם דָּבָר לִכְלֹל בְּתוֹכוֹ, יְבָרֵךְ עַל הָעֵץ שֶׁהַכֹּל אִם הוּא מִשְׁבְּעַת הַמִּינִין וְאֵין לוֹ שׁוּם דָּבָר לִכְלֹל בְּתוֹכוֹ, יְבָרֵךְ עַל הָעֵץ

בֵּאוּר הַלָּכָה

ק"ח עַמּוּד א' דִּיֵּין מִגְּרָר גְּרִיר וְלֹא' סָעִיד. וּבֵין אִי אָמְרִינַן דְּהַאי סוּגְיָא דִּפְסָחִים סוֹבֶרֶת דַּאֲפִלּוּ פּוּרְתָּא גְּרִיר, וּבֵין אִי אָמְרִינַן דְּשָׁם בְּטוּבְּא אֲיֵירִי כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה אלא), הַלֹּא עַל כָּל פָּנִים מוּכָח דְּטוּבְּא גְּרִיר [וְהֵיכִינוּ לְעֵרֶךְ ג' כּוֹסוֹת שֶׁל רְבִיעִית כְּמוֹ בַּסּוּגְיָא שָׁם בִּפְסָחִים] וְכֵן נִפְסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ לְקַמָּן בְּסִימָן תע"א סָעִיף א' דְּטוּבְּא גְּרִיר. וְאִם כֵּן עַל כָּרְחָךְ דְּקוּשְׁיַת הַגְּמָרָא בִּבְרָכוֹת קַאֵי רַק עַל פּוּרְתָּא אֲבָל עַל טוּבְּא דְּגְרִיר וְלֹא סָעִיד לֹא שַׁיָּךְ לְפָרוּכֵי, **אִם כֵּן הָוָה לֵיהּ לְכָאוֹרָה לְהַשְׁלִחַן עָרוּךְ לְחַלֵּק דִּטְבוּקָא אֵין יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד כְּשֶׁבֵּרַךְ בְּרָכַת הַמָּזוֹן.** וְאֵין לוֹמַר דְּכוּלָּא הַגְּמָרָא שָׁם בְּפִסָּחִים דְּהוּא סוֹעֵד וְגַם גּוֹרֵר תַּאֲוַת הָאֲכִילָה, וְהָא דְּקָאָמַר שָׁם וְאִי אִמְרַתְּ דְּסָעִיד הֵיינוּ דְּסָעִיד לִבָּר, אִם כֵּן מַאי קָא מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא בִּבְרָכוֹת וְהָא רָבָא הָנֵי שָׁתֵי וְכוּ' וְהַצָּרִךְ לְחַלֵּק בֵּין פּוּרְתָּא לְטוּבְּא, לֵימָא דְּהוּא גְּרִיר וְגַם סוֹעֵד, אֶלָּא וַדַּאי דָּזֶה אֵינוֹ. **וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁנִּתְחַיֵּב מְשָׁעָה שֶׁשָּׁתָה פּוּרְתָּא וְשִׁיעֵר אִי אֶצְלוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דְּאִז נִסְעַד הַלֵּב כְּמוֹ עַל יְדֵי לֶחֶם, תו לֹא פָּקַע אַף שֶׁשָּׁתָה טוּבְּא וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **וְהוּא הַדִּין אִם בֵּרֵךְ עַל הַתְּמָרִים. הֵיינוּ דְּדִיעֲבַד דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת. וַאֲפִלּוּ אִם אָכְלָן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן לְאַחַר גְּמַר סְעוּדָה,** א]**אֵין לוֹ לְפָטְרָן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן אֶלָּא טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו** [כֵּן הוּא דַּעַת הַגְּרַ"א בְּסִימָן קע"ד (ס"י) וּבְסִימָן זֶה וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הָאֶבֶן עוֹזֵר וְהוֹכִיחוּ זֶה מִירוּשַׁלְמִי (פ"ו ה"ח), וּדְלִא כְּמֵנִי אַבְרָהָם בְּסִימָן קע"ז (סק"י) שֶׁהֶעְתִּיק לְדִינָא כְּהָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' עב)]. **וּלְדִידָן אֵין שִׁיּוּךְ זֶה דְּהַכֹּל נֶחְשָׁב אֶצְלֵנוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, וְאֵינוֹ טָעוּן בְּרָכָה רַק לְפָנָיו** וְכִבְסִימָן קע"ז (ס"ב):

* **אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן וְכוּ' יָצָא.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עח). וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ טַעַם דַּהֲלֹא חֶסֶר בִּבְרָכָתוֹ בִּרְכַּת הָאָרֶץ וּבִרְכַת יְרוּשָׁלַיִם, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר דְּלֹא תִּקְּנוּ לְכָלֵל בְּהַבְּרָכָה כָּל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, מָזוֹן וְאֶרֶץ וִירוּשָׁלַיִם, רַק לְכַתְּחִלָּה, וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא הִזְכִּיר רַק מָזוֹן לְחוּד יָצָא. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתַב הָרַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין בְּסוֹפוֹ (לב. ד"ה ותראה) וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דִּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ הִיא דְּרַבָּנָן, וּלְמַאן דְּאָמַר דְּאוֹרַיְיתָא בָּאֳמֶת צָרִיךְ עִיּוּן:

יח * **מְפֻפָּק. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק פב) **מַה שֶּׁכָּתְבוּ דַּעַת הַט"ז** (ס"ק יט) **וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לְעִנְיַן דִּיעֲבַד** דְּדַעְתָּם דִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בְּלִי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כְּלָל מַהֵר לְהוֹסִיף. וְדַע עוֹד דִּלְהַפּוֹסְקִים שֶׁהֶבְאתִי לְעֵיל סָעִיף ט"ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ע) **דְּאִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא בְּדִיעֲבַד** שֶׁהִיא בְּרָכָה כּוֹלֶלֶת כְּמוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה שֶׁכּוֹלֶלֶת גַּם כֵּן הָעֵץ, **וְאִם כֵּן בְּוַדַּאי הוּא הַדִּין בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה אִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד.** וְכֵן כָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם עַיֵּן שָׁם בְּכְלָל נ' (סק"א), **וְאִם כֵּן אַף אִם נִקְּטוּ שֶׁלֹּא כְּדַעַת הַט"ז גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה, דְּהֵיינוּ שֶׁיְּבָרֵךְ רַק עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְיִכְוֹן בְּהַדְיָא לְהוֹצִיא גַּם הַפֶּפֶק יַיִן שֶׁשָּׁתָה מִקֹּדֶם.**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(עז) **עַל הַתְּמָרִים. דְּתִמְרִים נַמֵּי זַיִן כְּעֵין מִינֵי דָּגָן וְשַׁיָּךְ בְּהוּ בְּדִיעֲבַד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מַה שְּׁאָר פֵּרוֹת אֲפִלּוּ מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אֵין יוֹצֵא בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן:** (עח) **אֶלָּא בִּרְכַּת הַזָּן וְכוּ'. אַף עַל גַּב שֶׁאֵין בּוֹ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר גָּמַר הַזָּן אֶת הַכֹּל שׁוּב אֵין יָכוֹל לוֹמַר הַבְּרָכוֹת הַנּוֹתָרוֹת שֶׁלֹּא נִתְקְנוּ לְכַתְּחִלָּה עַל הַיַּיִן וְהַתְּמָרִים:** (עט) **וְאִם נִזְכַּר וְכוּ'. דִּלְכַתְּחִלָּה הֲלֹא בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁיִּכְלֹל מֵעֵין שָׁלֹשׁ כַּדִּין:** יח (פ) **וְדָבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ וְכוּ'. וּמֵירֵי שַׁיָּךְ אֵין לוֹ [דְּאִי יֵשׁ לוֹ, הֲלֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא עַצְמוֹ מִפֶּפֶק דִּיבָרֵךְ עַל הַיַּיִן** (בפה"ג) [עַל הַגֶּפֶן] **וְעַל מִין אַחַר שֶׁבִּרְכָתוֹ גַּם כֵּן מֵעֵין שָׁלֹשׁ וְיִכְלֹל גַּם כֵּן בְּאֶמְצַע בְּרָכָה מִפֶּפֶק עַל הַגֶּפֶן וְכוּ' וּכְמוֹ בְּסָעִיף י"ב. וְהַטַּעַם דְּאִסּוּר דְּשִׁמְא בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְאֵין שַׁיָּךְ פֹּה שֵׁם גֶּפֶן כְּלָל, וּמוּטָב שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר כְּלָל. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ לוֹ עַל אֵיזֶה דָּבָר לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת יְבָרֵךְ, דְּשִׁמְא בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וּמֵה שֶׁיּוּכַל לְתַקֵּן יְתַקֵּן:** (פא) **וְיִכְלֹל עִמּוֹ וְכוּ'. וְאִם אָכַל פְּרִי עֵץ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים וְאֵין לוֹ פְּרִי אַחֵר שֶׁהוּא מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים לְהוֹצִיאוֹ בִּבְרָכַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (ס"ק כו) דְּיוּכַל לִבְרֹךְ יַיִן וְהוּא הַדִּין אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן שֶׁבִּרְכָתוֹ גַּם כֵּן מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וְיוֹסִיף לִכְלֹל בְּהַבְּרָכָה עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְיֵצֵא מִפֶּפֶק, דְּאַף אִם הַפְּרִי זוֹ אֵינָהּ מִשְּׁבְעַת הַמִּינִים שַׁיָּךְ לוֹמַר עָלֶיהָ פְּרִי הָעֵץ וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ג: (פב) **מְפֻפָּק.** וְדַעַת הַטַּ"ז (ס"ק יט) וְהַסְכִּימוּ אִתּוֹ (פמ) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְדִינָא, דְּלֹא אָמְרִינַן סְבָרָא זוֹ רַק לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה דְּהֵיינוּ שֶׁיִּשְׁתֶּה מַשְׁקֶה זוֹ וְיִסְמוֹךְ לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל סְמַךְ שֶׁיִּכְלֹל אַחַר כָּךְ בְּתוֹכָהּ שׁוּם תּוֹסָפֶת, אֲבָל לְעִנְיַן דִּיעֲבַד דְּהֵיינוּ שֶׁכְּבָר שָׁתָה מַשְׁקֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ סָפֵק, מוּטָב שֶׁיִּכְלֹל בְּתוֹכָהּ, מִמַּה שֶּׁיִּשָּׁאֵר בְּלִי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כְּלָל:

א (א) **אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.** זֶהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ח הי"א), אֲבָל רֹב הַפּוֹסְקִים וְכִמְעַט כֻּלָּם חוֹלְקִים עָלָיו וְהִסְכִּימוּ דְּלֹא אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁבְּפִיו הוֹצִיא בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין לֹא יָצָא וּמַחֲזִירִין אוֹתוֹ, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת: (ב) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם לָקַח וְכוּ'.** וְכֵן הֲלָכָה [אַחֲרוֹנִים]: (ג) **עַל דַּעַת וְכוּ'.** הֵינוּ אַף עַל גַּב דִּכְשָׁעָה שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם וּמַלְכוּת שֶׁהוּא עִקַּר הַבְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ עַל בְּרָכָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יח (פמ) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כז) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק לז). וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר פָּקַק עַל עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, וְעַל כֵּן לְעִנְיַן דִּיעֲבַד בְּוַדַּאי יוּכַל לִסְמֹךְ עַל אַלּוּ הָאַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סי' קעז ס"ו בסוגריים) כתב שתמרים נפטרים בברכת המזון.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בְּרָכַת הַפֵּרוֹת סִימָן רְט

לוֹמַר שֶׁהַכֹּל, וְנִזְכָּר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁיּוֹצֵא, (ד) שֶׁהֲרֵי אַף אִם סָיַם שֶׁהַכֹּל יָצָא (טור): **ב** [ג] **לָקַח כּוֹס שֶׁל שֵׁכָר אוֹ מַיִם** (ה) **וּבֵרַךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם** (ג) **בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן,** (ו) * **וְתוֹךְ** (ד) **כְּדֵי דִּבּוּר נִזְכָּר שֶׁטָּעָה, וְאָמַר שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, וְכָךְ הָיְתָה אֲמִירָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, יָצָא.** הַגָּהָה: וְאִם הָיוּ אֲחֵרִים (ה) שׁוֹתִים גַּם כֵּן וְיַיִן לִפָנֵיהֶם, וְדַעְתּוֹ גַּם כֵּן עַל יַיִן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁבְּכוֹסוֹ יַיִן, (ז) וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן וְנִמְצָא אַחַר כָּךְ שֶׁבְּכוֹסוֹ מַיִם אוֹ שֵׁכָר, כְּשֶׁחוֹזֵר וְשׁוֹתֶה אַחַר כָּךְ יַיִן אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְיוֹצֵא בַּבְּרָכָה שֶׁבֵּרַךְ עַל כּוֹסוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה בְּטָעוּת, (ח) דְּהָא דַּעְתּוֹ הָיָה לִשְׁתּוֹת גַּם כֵּן שָׁאַר יַיִן, גַּם הוֹצִיא הָאֲחֵרִים שֶׁשּׁוֹתִין שָׁם, וְלָכֵן בִּרְכָתוֹ בְּרָכָה

ג הָרי"ף (שם ו.) לְפִי פֵּרוּשׁ הָרא"ש (פ"א סי' יז) וְכֵן כָּתַב הַפְּרִדְּכִי (פ"א סי' לב) בְּשֵׁם רַ"מ.

בַּאֵר הֵיטֵב

שֶׁהוּא דַּעָה רִאשׁוֹנָה לֹא יָצָא מִשּׁוּם שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן וְכֵן כָּתַב הַפָּסָף מִשְׁנָה (קרית שמע פ"א ה"ח), אֲבָל הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. מִי שֶׁהָיָה מְבָרֵךְ בְּרָכַת הַשַּׁחַר וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְבָרֵךְ פּוֹקֵחַ עִוְרִים טָעָה וְאָמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וְחָזַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְאָמַר פּוֹקֵחַ עִוְרִים, צָרִיךְ עַיּוּן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבַת פּוֹקֵחַ עִוְרִים. אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים יָצָא יְדֵי מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו הַפָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן נ"ח. מִי שֶׁהָיָה מְבַדִּיל וְאַחַר בְּרָכַת הַיַּיִן אָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ וְנִזְכַּר וְיֵשׁ בּוֹרֵא מִינֵי בְּשָׂמִים יָצָא, מֵיהוּ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"ב סי' סב), בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה עַל הַבְּשָׂמִים, אֲבָל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין כְּלָל, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁחָתַם הַבְּרָכָה הִזְכִּיר בְּפִיו כַּהֲגוּן, יָצָא (ו) בְּדִיעֲבַד: (ד) **שֶׁהֲרֵי אַף אִם סָיַם.** וְנִמְצָא שֶׁאַף לְפִי מַחֲשַׁבְתּוֹ הָיְתָה בְּרָכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין: **ב** (ה) **וּבֵרַךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' וְכוּ'.** הֵינוּ אֲפִלּוּ בְּעֵת תְּחִלַּת הַבְּרָכָה (ג) הָיָה סָבוּר שֶׁהוּא יַיִן וְנִמְצָא שֶׁהָיָה תְּחִלַּת הַבְּרָכָה וְסוֹפָהּ שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁעָקַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְסָיַם כַּהֲגוּן, יָצָא: (ו) **וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר.** אֲבָל לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר (ג) לֹא מְהַנֵּי עֲקִירָתוֹ וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ. וְעַד דְּהָא דִּמְקַלְּיֵנן בְּדִיעֲבַד בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, (ד) דַּוְקָא בִּבְרָכוֹת דְּרַבָּנָן, אֲבָל בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא אִם אֲרַע כְּהַאי גַּוְנָא, כְּגוֹן שֶׁאָכַל לֶחֶם (ה) וְטָעָה וְסָבַר שֶׁאָכַל פֵּרוֹת וְהִתְחִיל לְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְנִזְכַּר שֶׁהוּא לֶחֶם וְסָיַם הַזָּן אֶת הָעוֹלָם וְכוּ' כַּהֲגוּן, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְדַוְקָא בְּאָפָן זֶה שֶׁצִּיְּרָנוּ, (ו) אֲבָל אִם טָעָה וְסָבַר עַל הַלֶּחֶם שֶׁאָכַל (ו) שֶׁהוּא אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים וְהִתְחִיל לְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַמִּחְיָה וְנִזְכַּר, יָכוֹל לְסַיֵּם הַזָּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְכוּ' וְיָצָא, דִּמְחִיָּה נַמִּי מָזוֹן הוּא. כָּתְבוּ הָאֲחֲרוֹנִים, מִי (שֶׁאָמַר) [שֶׁאָמַר] אַחַר בִּרְכַּת הַיַּיִן בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, וְנִזְכַּר שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְדִּים בְּשָׂמִים וְסָיַם בּוֹרֵא מִינֵי בְּשָׂמִים, יָצָא יְדֵי בְּשָׂמִים וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת עַל הַבְּשָׂמִים (ס) שֶׁנִּקַּט בְּיָדוֹ וְנִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ וְאָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, אֲבָל כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ יָצָא יְדֵי בִּרְכַּת מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֶרֶת עַל הַבְּשָׂמִים, דְּהָא עַל הָאֵשׁ גַּם כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְהַמֻּדָּר אֵינוֹ מְעַכֵּב. וּלְעִנְיַן בִּרְכַּת הַשַּׁחַר אִם טָעָה בְּפוֹקֵחַ עִוְרִים וּמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וְכַדּוֹמֶה נִתְבָּרֵר לְעֵיל בְּסִימָן מ"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ' עַיֵּן שָׁם: (ז) **וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן.** (ח) **דְּהָא דַּעְתּוֹ הָיָה וְכוּ'.** אֲמַר (ט) שְׁנֵי טְעָמִים לִפְטֹר, אֶחָד כֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת שָׁאַר יַיִן [א]וַאֲפִלּוּ (י) לֹא הָיָה אָז אוֹתוֹ הַיַּיִן לְפָנָיו וְהֵבִיאוּ לוֹ אַחַר כָּךְ חֶל הַבְּרָכָה עֲלֵיהֶם [וְאַף דְּכוֹס זֶה הָיָה מַיִם (יא) וְהִתְחִיל לִשְׁתּוֹתוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק, (יב) כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִפְסִיק

בַּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ו) **מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ וְדַוְקָא בִּבְרָכוֹת שֶׁהֵם דְּרַבָּנָן,** כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) בְּשֵׁם הָרַיְיאַ"ז (שלטי הגבורים ו. אות ג). וְהַשַּׁעַם דְּהָא בִּגְמָרָא (יב.) הוּא בָּעֶיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וְכָתַב בְּרִי"ף (ו.) דְּנָקְטִינַן לְקוּלָּא מִשּׁוּם דְּהוּא סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן, וּמִבָּה דְּבַדְאוֹרַיְיתָא אָזְלִינַן לְהַחְמִיר, **וּמַה שֶּׁצִּיַּרְתִּי וְטָעָה וְסָבַר שֶׁאָכַל פֵּרוֹת, דְּאִי בִּשְׁעַת שֶׁאָמַר שָׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר כַּהֲגוּן אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ וְאָמַר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ, נִרְאֶה שֶׁמְּהַנֵּי מַה שֶּׁחָזַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר לוֹמַר כַּהֲגוּן אֲפִלּוּ בְּדַאוֹרַיְיתָא.** וְרִאיָה לַדָּבָר דְּהָא דַּעַת ר"י בְּתוֹסָפוֹת (שם ד"ה לא) דִּבְרָכוֹת אֲפִלּוּ דְּרַבָּנָן בְּסָפֵיקָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא, וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּתְבוּ מֵיהוּ הָיָה אוֹמֵר הָרַבָּנוּ מֹשֶׁה דְּאִם הָיָה יוֹדֵעַ בְּבַרוּר שֶׁטָּעָה בְּדִבּוּרוֹ, דְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, מַאַחַר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יוֹם טוֹב עַיֵּן שָׁם, הֲרֵי דָּזֶה דָּבָר פָּשׁוּט הוּא לְתוֹסָפוֹת דְּהֵיכָא שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּעֵת אֲמִירַת שֵׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה כַּהֲגוּן אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וּכְפִי זֶה דְּהַשַּׁ"ס הוּא רַק אִם הַכַּוָּנָה הָיְתָה גַּם כֵּן שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן. **וְדַע עוֹד דְּאַף דִּלְדַעַת רַשַּׁ"י** (שם ד"ה אלא) **וְהָרַשְׁבָּ"א** (שם ד"ה הכי גרים) **וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה** (ו. ד"ה והרמב"ם), **הֵיכָא דְּבִשְׁעַת אֲמִירַת שֵׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה עַל דַּעַת שֶׁלֹּא לְסַיֵּם כַּהֲגוּן וְאַחַר כָּךְ נִזְכַּר וְסָיַם כַּהֲגוּן [וְהוּא הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁכְּשֶׁיִּזְכֹּר א'], הוּא בְּעֶיָא בְּגְמָרָא, וּמִשּׁוּם דְּלֹא אִיפְּשִׁיטָא אָזְלִינַן לְקוּלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה אִי אִתְרְמֵי כִּי הַאי גַּוְנָא בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְיתָא [כְּגוֹן בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן שֶׁכְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָיְתָה דַּעְתּוֹ לוֹמַר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ, וְנִזְכַּר וְסָיַם בְּפִיו אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ] הָכִי נַמִּי דְּלָא יָצָא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, דְּהָא סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא, וְכֵן כָּתַב בְּאֶמֶת הָרַיְיאַ"ז שֶׁהוּבָא בְּשָׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים (שם) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (שם), **מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא צָרִיךְ עִיּוּן,** דִּמְכָּפָּה רִאשׁוֹנִים מַשְׁמַע דִּפְלִיגִי עַל רַשַּׁ"י [הָרַאֲבַ"ד (בהשגות ו.) וְהָרַמְבַּ"ן (במלחמות שם ד"ה ותעד וכן), וּפֵרְשׁוּ כֵּן דַּעַת הָרִי"ף גַּם כֵּן] וְסָבְרִי דִּפְשִׁיטָא דְּלֹא אָזְלִינַן כְּלָל בְּתַר מַחֲשָׁבָה לְבַד כֵּיוָן שֶׁבְּפִיו אָמַר כַּהֲגוּן, וְאִם כֵּן לְדִידְהוּ בְּוַדַּאי אַף דְּאִם הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת גַּם שָׁאָר יַיִן, אֲפִלּוּ אֵין אֲחֵרִים עִמּוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְדַוְקָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) דְּהוּא בַּגְּמָרָא (ברכות יב.) בָּעֶיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא, וּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן לְקוּלָּא. וְאִי אִתְרְמֵי כְּהַאי גַּוְנָא בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה סוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר: **ב** (כ) לְבוּשׁ (וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב) וּגְהָר שָׁלוֹם (סק"ג) וְהַגְּרָ"א בְּסִימָן תקפ"ב (ס"ב) וְהַפְּרִי חָדָשׁ בְּסִימָן תפ"ז (ס"א), דְּלָא כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם גּוֹפֵיהּ בְּסִימָן תפ"ז סָעִיף קָטָן ב' וּבְסִימָן תקפ"ב סָעִיף קָטָן ב' הִסְכִּים לַהֲלָכָה דְּיָצָא בְּכָל גַּוְנֵי, וְכֵיצַד אוֹמְרִים הַנֵּ"ל בְּסָעִיף א' דְּפָסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב' כְּוָתֵיהּ, וּמַה שְׁתָּמַהּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהֵרִי לֵיהּ לְהַמְחַבֵּר לְכָתֹב כָּאן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּגַם זֶה קַאֵי עַל וְיֵשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל: (נ) **וַאֲפִלּוּ אִם בְּתְחִלַּת הַבְּרָכָה בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יָדַע שֶׁהוּא מַיִם וְדַעְתּוֹ הָיָה לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ טָעָה בְּדִבּוּרוֹ וְאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן וְחָזַר לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר וְסָיַם שֶׁהַכֹּל, גַּם כֵּן לֹא יָצָא** דְּהָאי עֲקִירָה שֶׁעָקַר לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר כְּמַאן דְּלֵיתָא דְּמִקְרֵי וְנִמְצָא שֶׁסִּיֵּם שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן [ר"י הַלֵּוִי (סי' מז) וּמִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"ב סי' סב), וְהַגְּרָ"א בְּסִימָן זֶה וּבְסִימָן תקפ"ב (ס"ב) וּגְהָר שָׁלוֹם (שם), דְּכֵלִי עֶלְמָא מוֹדוּ בָּזֶה, וְכֵן מוּכָח מֵהַמְחַבֵּר בְּסִימָן תפ"ז (ס"א) דְּאִי לֹא סָיַם כַּהֲגוּן בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר לֹא יָצָא אַף עַל גַּב שֶׁפִּתְחוֹ

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סי' רו סי"א) כתב שאפילו היה דעתו בבירור לאכול ולשתות אין הברכה חלה על זה אלא כשהוא לפניו בשעת ברכה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah